

УДК 377.07:005.3

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2025.35.330954](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2025.35.330954)

ІРИНА БОЯРИНОВА

ORCID: 0000-0002-9228-464X

Відокремлений структурний підрозділ «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»

ДИДАКТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧІВ У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ

У статті доведено, що дидактичні технології є невід'ємною складовою процесу формування управлінської культури викладачів фахових коледжів. Вони сприяють розвитку стратегічного мислення, покращенню комунікативної взаємодії та вдосконаленню організаційних процесів у закладах освіти. В умовах реформування української освіти їхнє використання є необхідним для підготовки компетентних, гнучких та ефективних педагогів, здатних до управління сучасним цифровізованим освітнім процесом. Схарактеризовано дидактичні технології, які забезпечують ефективність процесу формування управлінської культури викладачів у фахових коледжах: технологія проблемного навчання, інтерактивні технології навчання, проєктне навчання, імітаційні та рольові ігри та цифрові дидактичні технології.

Ключові слова: управлінська культура, викладач, фаховий коледж, дидактична технологія, технологія проблемного навчання, інтерактивні технології, проєктне навчання, імітаційні ігри, рольові ігри, цифрові дидактичні технології

Постановка проблеми. Сучасна освіта зазнає суттєвих змін, зокрема у підходах до підготовки викладачів фахових коледжів. Одним із ключових аспектів професійного розвитку педагога є формування його управлінської культури, що включає організаційні, комунікативні та аналітичні компетентності. У цьому контексті особливої актуальності набуває використання дидактичних технологій, які дозволяють зробити навчальний процес більш ефективним, інтерактивним і спрямованим на практичне застосування знань. Актуальність проблеми зумовлена: 1) зростанням вимог до управлінських компетентностей педагогів, адже викладачі фахових коледжів сьогодні виконують не лише навчальну, а й організаційну функцію: координують навчальні програми, здійснюють моніторинг якості освіти, беруть участь в управлінських процесах закладу освіти. Вони повинні вміти працювати в команді, вирішувати конфліктні ситуації, організовувати освітній процес у відповідності до сучасних стандартів; 2) динамічним розвитком освітнього середовища, оскільки впровадження інноваційних підходів у навчальний процес (дуальна освіта, компетентнісний підхід, дистанційне навчання) потребує від педагогів нових методик роботи, зокрема управління студентськими групами, освітніми проєктами та технологічними процесами; 3) необхідністю адаптації викладачів до цифрових технологій, адже цифровізація освіти змінює підходи до управління навчальним процесом. Викладачі повинні опановувати нові цифрові дидактичні технології, які сприяють ефективному адмініструванню навчального процесу (електронні журнали, LMS-системи, онлайн-тренінги); 4) впливом глобалізації на освітній процес, адже українська система освіти інтегрується у міжнародний освітній простір, тому педагогам важливо володіти сучасними методами організації навчання, управління академічною мобільністю студентів, реалізації міжнародних проєктів. У цьому контексті важливим є посилення уваги до дидактичних технологій у процесі формування управлінської культури викладачів у фахових коледжах

Аналіз основних досліджень та публікацій. Проблематику формування управлінської культури досліджували О. Бабкіна, Л. Васильченко, В. Литвин, О. Листопад, І. Мардарова, Т. Пономаренко, І. Рубан та ін., котрі наголошують, що основою управлінської культури є управлінська компетентність. Водночас управлінська культура педагога закладу освіти, на відміну від його професійної компетентності, належить до загального контексту людської культури, ключовою характеристикою якої виступає творчість. Ефективне управління, засноване на культурних засадах, неможливе без розкриття творчого потенціалу викладача, а також без створення умов для розвитку та стимулювання його креативності як комплексного психологічного явища. Управлінська культура є багатогранним явищем, яке слід розглядати з різних точок зору. Вона передбачає не лише знання та застосування теоретичних основ раціональної організації управлінської діяльності, але й впровадження ефективних методів, форм і засобів роботи, а також усвідомлення значущості культурного аспекту в цьому процесі. Управлінська культура охоплює розуміння та використання теорії управління як ключової соціальної функції, що

здійснюється цілеспрямовано, з урахуванням сучасних досягнень у сфері організаційної культури, і впливає як на окремих осіб, так і на суспільство загалом, сприяючи реалізації конкретних завдань.

Разом із тим, не зважаючи на значну кількість праць, присвячених формуванню управлінської культури педагогів, дидактичні технології у процесі формування управлінської культури викладачів у фахових коледжах не були предметом спеціальних науково-педагогічних досліджень.

Формулювання мети. Схарактеризувати дидактичні технології у процесі формування управлінської культури викладачів у фахових коледжах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «дидактична технологія, або технологія навчання» відображає конкретний шлях оволодіння навчальним матеріалом у межах визначеного предмету, курсу, теми, тобто, технологія навчання співвідноситься з частковими методиками викладання окремих навчальних предметів, курсів. Її мета – максимально оптимізувати організацію навчального процесу (Антонова, 2015).

Пропонуючи для оптимізації процесу формування управлінської культури викладачів у фахових коледжах курс підвищення кваліфікації «Управлінська культура викладача фахового коледжу», слід зазначити, що використання дидактичних технологій у процесі формування управлінської культури викладачів у фахових коледжах сприяє:

- Структурованості знань – викладачі опановують управлінські компетентності не хаотично, а через систему методичних і практичних підходів.
- Активному залученню педагогів у процес навчання – інтерактивні методики (кейси, проєктне навчання, тренінги) дозволяють викладачам самостійно опановувати управлінські навички в умовах моделювання реальних ситуацій.
- Формуванню критичного мислення та рефлексії – аналіз власного педагогічного та управлінського стилю через спеціальні методики самодіагностики.

У такий спосіб ми мотивуємо викладачів до неформальної освіти як «спеціально організованого освітнього процесу, організованого поза межами традиційної (формальної, нормативної) освітньої системи й призначений для задоволення пізнавальних потреб певної групи людей» (Литвин, 2021, с. 66), котра стимулює поглиблення знань, розширення спектру компетентностей, необхідних сучасному викладачу коледжу для повноцінного виконання професійних функцій в умовах освітніх трансформацій.

Реалізаційним механізмом дидактичних технологій у процесі формування управлінської культури викладачів у фахових коледжах ми вбачаємо тріаду «*проєктний підхід-процесний підхід-ресурсно-орієнтований підхід*», котра забезпечує інноваційність методів навчання педагогів під час курсу підвищення кваліфікації «Управлінська культура викладача фахового коледжу» шляхом: а) вільного володіння методами проєктного менеджменту (Project management); проєктування системи заходів на посилення уваги до формування управлінської культури; б) вдосконалення процесу формування управлінської культури через консолідацію ефективних навчальних стратегій та дидактичних технологій; в) консолідації усіх ресурсів закладу освіти (зовнішніх ресурсів) та особистісних ресурсів кожного працівника (внутрішні ресурси) з метою забезпечення розвитку закладу освіти та постійного підвищення якості освітнього процесу (Гриньова, Кононець, Жданова-Неділько, Павліш, 2024; Кононець, 2024);

У нашому дослідженні ми акцентуємо увагу на основних дидактичних технологіях, які доцільно використати для формування управлінської культури викладачів коледжів (рис. 1):

Технологія проблемного навчання. Як дидактична технологія у процесі формування управлінської культури викладачів у фахових коледжах, вона передбачає побудову навчання викладачів шляхом розгляду проблемних ситуацій.

Проблемна ситуація – це така ситуація, при якій суб'єкт хоче розв'язати складні для себе задачі, але йому не вистачає відповідної інформації (знань) і він самостійно повинен її відшукати. Головний елемент проблемної ситуації – невідоме, нове, те, що повинно бути відкрите, пізнане для правильного виконання завдання, для виконання потрібної дії. Проблема ситуація включає три головні компоненти:

- 1) необхідність виконання такої дії, при якій виникає пізнавальна потреба у новому;
- 2) невідоме, яке потрібно розкрити у проблемній ситуації, що виникла;
- 3) можливості тих, хто навчається, у виконанні поставленого завдання, в аналізі умов, відкритті нового (Павленко, 2013; Borhan, 2014).

Технологія проблемного навчання як дидактична технологія у процесі формування управлінської культури викладачів у фахових коледжах використовується для розвитку аналітичних і стратегічних навичок управління, дозволяє моделювати проблемні ситуації в освітньому середовищі та шукати оптимальні рішення.

Проблемне навчання розглядаємо як методичну систему організації освітнього процесу, в якій викладачі отримують знання шляхом розв'язання спеціально створених або реальних проблемних ситуацій. Ця технологія базується на принципах:

- *активного мислення* – студенти самостійно шукають відповіді, аналізують інформацію;

- дослідницького підходу – навчання відбувається через постановку проблеми, висування гіпотез, експериментування та формулювання висновків;
- підвищеної мотивації – студенти втягуються в процес, бо їм цікаво знайти відповідь на проблемне питання.



Рис. 1. Дидактичні технології у процесі формування управлінської культури викладачів у фахових коледжах

Процес проблемного навчання складається з кількох ключових етапів:

1. *Постановка проблемної ситуації.* Тренер створює ситуацію, яка спонукає викладачів до пошуку відповіді. Завдання має бути достатньо складним, щоб викликати інтерес, але не надто важким, щоб не викликати розгубленість.

2. *Формулювання проблеми.* Тренер разом з викладачами визначає головне питання, на яке потрібно знайти відповідь.

3. *Аналіз і висунення гіпотез.* Викладачі розглядають можливі шляхи розв'язання проблеми, обговорюють різні підходи.

4. *Пошук інформації та дослідження.* Використовуються різні джерела знань: підручники, наукові статті, експериментальні дослідження.

5. *Обговорення варіантів розв'язання.* Викладачі аналізують знайдену інформацію, критично оцінюють її та обирають найкращі рішення.

6. *Формулювання висновків і рефлексія.* Викладачі роблять висновки, узагальнюють отримані знання та аналізують свій навчальний процес.

Інтерактивні технології навчання. Включають насамперед, тренінги, під час яких використовуються кейс-методи, групові дискусії для формування комунікативних та організаційних навичок викладачів. Акцентують увагу на вмінні працювати в команді та ефективно керувати навчальним процесом.

Тренінгові технології у процесі формування управлінської культури педагогів у фахових коледжах ґрунтуються на принципах ресурсно-орієнтованого, інтерактивного навчання, що забезпечує активне залучення учасників у процес набуття нових знань і навичок (Негода, Кононець, 2020; Kononets, 2015). Основні методи тренінгових технологій у підготовці педагогів:

- Ділові ігри, котрі сприяють розвитку навичок прийняття управлінських рішень, формують навички командної роботи та взаємодії в освітньому середовищі. Наприклад, моделювання педагогічних ситуацій («Конфлікт у колективі», «Формування мотивації студентів»).
- Мозковий штурм, що дозволяє педагогам розробляти нові ідеї та підходи до управління освітнім процесом. Використовується для пошуку нестандартних рішень у педагогічній діяльності.
- Метод кейсів, який передбачає розгляд реальних або змодельованих управлінських ситуацій у фахових коледжах. Аналіз кейсів допомагає виробити ефективні управлінські стратегії. Наприклад, розв'язання кейсу «Як підвищити ефективність роботи циклової комісії».
- Рольові ігри, у межах яких відбувається імітація ситуацій взаємодії між викладачем, студентами та адміністрацією, розвиток навичок комунікації, лідерства та конфліктології.
- Рефлексивні техніки, що передбачають аналіз власного управлінського стилю, самодіагностика сильних і слабких сторін; використання щоденників професійного розвитку, самооцінки педагогічної діяльності.

- Коучинг і наставництво, у межах яких відбувається спільна робота педагогів із досвідченими управлінцями для розвитку управлінських навичок; індивідуальне консультування та підтримка в реалізації освітніх проєктів.

Ми переконані, що у фахових коледжах тренінгові технології можуть використовуватися як у процесі підвищення кваліфікації педагогів, так і в рамках внутрішніх програм професійного розвитку. Для ефективного впровадження тренінгів необхідно:

- Розробити модульні програми з управлінської культури педагогів.
- Організовувати регулярні тренінгові сесії на основі практичних кейсів та реальних управлінських ситуацій.
- Забезпечити участь педагогів у міждисциплінарних освітніх проєктах, де вони можуть реалізовувати набуті навички.
- Впроваджувати систему наставництва, що дозволить менш досвідченим викладачам отримувати підтримку та професійний розвиток.

Таким чином, тренінгові технології є ефективним інструментом формування управлінської культури педагогів у фахових коледжах. Вони сприяють розвитку професійної компетентності, підвищенню мотивації викладачів до саморозвитку та вдосконаленню освітнього процесу. Використання інтерактивних методів навчання дозволяє педагогам не тільки засвоювати теоретичні аспекти управління, а й ефективно застосовувати їх на практиці, що позитивно впливає на якість освіти в коледжах.

Проектне навчання використовується для розвитку лідерських якостей, відповідальності, уміння працювати в умовах невизначеності. Під час такого навчання викладачі залучаються до розробки й управління освітніми проєктами (Kononets, Nestulya, 2022).

Технологія проєктного навчання базується на принципі «навчання через дію» і передбачає виконання реальних або наближених до реальності завдань, що сприяють розвитку управлінських, комунікативних та аналітичних навичок (Guegrero, Moreira, Zambrano, Rivas, Pilligua, 2021).

Основні принципи проєктного навчання:

- Актуальність та практична спрямованість – робота над темами, що мають реальне значення для професійної діяльності педагогів.
- Дослідницький підхід – викладачі не отримують готові знання, а самостійно їх шукають, аналізують та застосовують.
- Самостійність та відповідальність – педагоги самі обирають шляхи реалізації проєкту та несуть відповідальність за його результати.
- Інтерактивність та командна взаємодія – робота в групах сприяє розвитку співпраці, комунікації, критичного мислення.
- Презентація та рефлексія – результат проєкту має бути оформлений у вигляді доповіді, презентації, методичного посібника, відеоуроку тощо.

Проектне навчання у процесі формування управлінської культури викладачів у фахових коледжах може застосовуватися у різних формах:

- *Дослідницький проєкт.* Вимагає аналізу наукових і методичних джерел, експериментального вивчення проблеми. Приклад: "Вплив цифрових технологій на мотивацію студентів до навчання".
- *Практико-орієнтований проєкт.* Спрямований на розробку методичних матеріалів або освітніх програм. Приклад: "Створення онлайн-курсу для підготовки викладачів до дистанційного навчання".
- *Інноваційний проєкт.* Передбачає впровадження нових методик, освітніх технологій. Приклад: "Гейміфікація у викладанні гуманітарних/агрономічних/економічних дисциплін".
- *Соціальний проєкт.* Орієнтований на вирішення проблем спільноти або освітнього середовища. Приклад: "Організація інклюзивного навчального простору у фаховому коледжі".
- *Творчий проєкт.* Передбачає створення методичних, мультимедійних або дидактичних матеріалів. Приклад: "Розробка відеоуроків з методики викладання української мови" тощо.

Імітаційні та рольові ігри передбачають моделювання реальних управлінських ситуацій сприяє розвитку навичок конфліктології, ведення переговорів, прийняття рішень.

Підкреслимо, що одним із найефективніших методів розвитку управлінських навичок є імітаційні та рольові ігри, які моделюють реальні управлінські ситуації та дозволяють педагогам набувати практичного досвіду в безпечному середовищі.

Імітаційні ігри – це навчальні моделі, які відтворюють реальні управлінські ситуації, дозволяючи педагогам відпрацьовувати різні сценарії прийняття рішень. Рольові ігри – це метод навчання, під час якого учасники виконують певні ролі (директора, завідувача відділення, куратора групи, студента тощо) та взаємодіють у змодельованій ситуації. Основна цінність цих методів у тому, що педагоги не просто засвоюють теоретичні знання про управління, а набувають досвіду ухвалення рішень у реальних умовах.

Схарактеризуємо види імітаційних ігор у підготовці педагогів

1. *Ситуаційно-рольові ігри*. Імітація реальної ситуації, де учасники виконують ролі відповідно до заданих обставин. Приклад: Викладач – куратор групи, студент скаржиться на викладача іншого предмета. Завдання – знайти вихід із ситуації та не погіршити конфлікт. Адміністрація впроваджує новий розклад занять, а частина викладачів протестує. Як директор відділення повинен діяти?

2. *Ділові ігри*. Ігри, що моделюють управлінські процеси, зосереджені на прийнятті рішень та стратегічному плануванні. Приклад: Викладачі діляться на групи та отримують завдання: розробити план дій на випадок кризи (наприклад, організація навчання в умовах надзвичайної ситуації).

3. *Симуляційні ігри*. Моделювання управлінської ситуації у навчальному закладі з імітацією можливих наслідків різних рішень. Приклад: Група викладачів аналізує проблему низької успішності студентів та на основі моделювання реальних даних розробляє заходи для її вирішення.

4. *Кейс-метод*. Педагоги аналізують реальні або змодельовані кейси та розробляють варіанти управлінських рішень. Приклад: "Як впровадити сучасні технології в навчальний процес, якщо частина викладачів не хоче змінювати традиційні методи викладання?"

5. *"Судове засідання"*. Імітація розгляду конфліктної ситуації в адміністрації коледжу, де кожен учасник має свою роль (директор, викладач, студент, юрист). Приклад: Вирішення конфлікту між викладачем і студентом, який звинувачує його у несправедливому оцінюванні. Викладач грає роль керівника відділення, який має вирішити конфлікт між студентами та знайти оптимальний підхід до його врегулювання.

Етапи проведення імітаційних та рольових ігор:

1. *Підготовка*. Визначення проблемної ситуації. Розподіл ролей між учасниками.

2. *Виконання гри*. Учасники грають свої ролі відповідно до заданого сценарію. Використовуються реальні кейси або змодельовані проблемні ситуації.

3. *Обговорення та аналіз*. Обговорення рішень, які приймали учасники. Аналіз ефективності дій, виявлення альтернативних стратегій.

4. *Рефлексія*. Учасники оцінюють, що вони дізналися з гри, як це можна застосувати у професійній діяльності.

Імітаційні та рольові ігри є потужним інструментом формування управлінської культури педагогів. Вони дозволяють у безпечному середовищі навчитися ухвалювати рішення, працювати з конфліктами, взаємодіяти з колегами та студентами, що є критично важливим у сучасній системі освіти.

Цифрові дидактичні технології передбачають використання онлайн-курсів, вебінарів, LMS-систем (Moodle, Google Classroom) для навчання викладачів управлінським навичкам. Вони дозволяють організувати дистанційне управління навчальним процесом.

У сучасних умовах цифровізації освіти педагоги не лише викладають дисципліни, а й здійснюють управлінську діяльність: організовують освітній процес, координують роботу студентів, взаємодіють із колегами, адміністрацією та батьками. Для ефективного виконання цих завдань необхідно володіти цифровими дидактичними технологіями, які сприяють формуванню управлінської культури педагогів та підвищують якість освітнього менеджменту. Цифрові дидактичні технології – це системи, методи та програмні засоби, що використовуються в навчальному процесі для покращення засвоєння знань, комунікації, управління освітнім середовищем (Кононець, Бояринова, Іщенко, 2024; Leshchenko, Lavrysh, Kononets, 2021).

Основні цифрові дидактичні технології у формуванні управлінської культури педагогів:

1. *Learning Management Systems (LMS)* – системи управління навчанням LMS-платформи допомагають викладачам не лише навчати студентів, а й ефективно управляти навчальним процесом. Приклади популярних LMS: Moodle – створення онлайн-курсів, контроль успішності студентів, управління навчальним контентом; Google Classroom – зручний інструмент для організації дистанційного навчання; Microsoft Teams for Education – поєднує функції LMS із відеоконференціями та спільною роботою над документами. Приклад використання: Викладачі можуть створювати навчальні курси, організовувати спільну роботу студентів, аналізувати їхній прогрес через аналітичні інструменти Moodle.

2. *Віртуальні та доповнені реальності (VR/AR) у навчанні та управлінні*. VR та AR-технології дозволяють моделювати реальні управлінські ситуації, що допомагає педагогам розвивати навички прийняття рішень. Приклад використання: віртуальний тренінг для педагогів: ситуаційне моделювання конфліктних ситуацій у коледжі та відпрацювання навичок їхнього розв'язання.

3. *Хмарні технології для управління освітнім процесом*. Хмарні сервіси дозволяють педагогам організовувати навчання та управлінську діяльність без прив'язки до конкретного місця або пристрою. Популярні хмарні сервіси: Google Drive, OneDrive – зберігання навчальних матеріалів, спільна робота над документами; Trello, Asana – управління освітніми проектами, організація роботи викладачів. Приклад використання: використання Google Docs для створення спільних навчальних програм і планування курсів у коледжі.

4. *Аналітичні інструменти для моніторингу якості навчання*. Аналітичні платформи допомагають відстежувати прогрес студентів, ефективність навчальних програм та загальну якість освіти. Популярні

інструменти: Power BI, Google Data Studio – аналіз успішності студентів; E-School – автоматизація управління навчальними процесами в закладах освіти тощо. Приклад використання: викладач може використовувати Google Forms для опитувань студентів щодо якості викладання та аналізувати результати у Google Sheets.

5. *Онлайн-курси та платформи для підвищення кваліфікації педагогів.* Цифрові платформи дозволяють педагогам безперервно навчатися та розвивати управлінські навички. Популярні платформи:

- Prometheus, EdEra – українські платформи для підвищення кваліфікації педагогів.
- Coursera, Udemu – міжнародні онлайн-курси з педагогіки, управління освітою.
- LinkedIn Learning – курси з лідерства, комунікації та освітнього менеджменту.

Приклад використання: викладач проходить курс "Лідерство в освіті" на Coursera та впроваджує нові підходи в управлінні студентською групою.

Наголосимо на перевагах упровадження цифрових технологій у формуванні управлінської культури:

- Оптимізація часу – автоматизація адміністративних процесів звільняє час для роботи зі студентами.
- Доступність освіти – можливість навчатися онлайн у будь-який час.
- Гнучкість управління – використання хмарних технологій дає можливість керувати освітнім процесом дистанційно.
- Прозорість та об'єктивність оцінювання – аналітичні інструменти дозволяють відстежувати успішність студентів без суб'єктивного фактора.
- Розвиток цифрової грамотності – викладачі набувають сучасних навичок, що відповідають вимогам XXI століття.

Висновки. Таким чином, дидактичні технології є невід'ємною складовою процесу формування управлінської культури викладачів фахових коледжів. Вони сприяють розвитку стратегічного мислення, покращенню комунікативної взаємодії та вдосконаленню організаційних процесів у закладах освіти. В умовах реформування української освіти їхнє використання є необхідним для підготовки компетентних, гнучких та ефективних педагогів, здатних до управління сучасним цифровізованим освітнім процесом. Ефективність процесу формування управлінської культури викладачів у фахових коледжах забезпечують такі дидактичні технології: технологія проблемного навчання, інтерактивні технології навчання, проєктне навчання, імітаційні та рольові ігри та цифрові дидактичні технології. **Технологія проблемного навчання** у процесі формування управлінської культури викладачів у фахових коледжах передбачає побудову навчання викладачів шляхом розгляду проблемних ситуацій. **Інтерактивні технології навчання** включають насамперед, тренінги, під час яких використовуються кейс-методи, групові дискусії для формування комунікативних та організаційних навичок викладачів, а також акцентують увагу на вмінні працювати в команді та ефективно керувати навчальним процесом. **Проектне навчання** використовується для розвитку лідерських якостей, відповідальності, уміння працювати в умовах невизначеності; під час такого навчання викладачі залучаються до розробки й управління освітніми проєктами. Технологія проєктного навчання базується на принципі «навчання через дію» і передбачає виконання реальних або наближених до реальності завдань, що сприяють розвитку управлінських, комунікативних та аналітичних навичок. **Імітаційні та рольові ігри** передбачають моделювання реальних управлінських ситуацій сприяє розвитку навичок конфліктології, ведення переговорів, прийняття рішень. **Цифрові дидактичні технології** передбачають використання онлайн-курсів, вебінарів, LMS-систем (Moodle, Google Classroom) для навчання викладачів управлінським навичкам і дозволяють організувати дистанційне управління навчальним процесом.

Очікувані результати застосування дидактичних технологій у процесі формування управлінської культури викладачів у фахових коледжах: підвищення рівня управлінської компетентності викладачів; вдосконалення комунікативних і організаційних навичок; формування здатності до стратегічного планування освітнього процесу; оптимізація внутрішньої взаємодії у колективі та зі студентами; адаптація викладачів до цифрових інструментів управління освітою.

Перспективи подальших досліджень у визначенні дидактичних і специфічних принципів формування управлінської культури викладачів у фахових коледжах, організаційно-методичних умов підвищення якості неформальної освіти педагогів, дидактичних умов формування управлінської культури викладачів у фахових коледжах.

Список використаних джерел

- Антонова, О. Є. (2015). Педагогічні технології та їх класифікація як наукова проблема. В кн. Л. Д. Березівська (Ред.), *Сучасні технології в освіті: наук.-допом. бібліогр. покажч.* (Ч. 1: Сучасні технології навчання, Вип. 2, с. 8-15). НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ.
- Бабакіна, О. О., Литвин, В. А. (2021). Формування управлінської культури майбутніх педагогів в освітньому середовищі закладу вищої освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 6 (344), 2, 5-18.

- Гриньова, М., Кононець, Н., Жданова-Неділько, О., Павліш, І. (2024). Сучасні напрями реалізації інноваційного управління закладами освіти. *Витоки педагогічної майстерності*, 33, 50-58.
- Зливков, В. Л., Лукомська, С. О. (2022). *Сучасні тренінгові технології розвитку особистості в освіті*. Київ.
- Кононець, Н. (2024). Тріада методологічних підходів «проектний підхід-процесний підхід-ресурсно-орієнтований підхід» у системі підготовки майбутніх менеджерів. В кн. Н. М. Лосєва (Ред.), *Розвиток освіти в європейському просторі: національні виклики та транснаціональні перспективи*: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (с. 425-428). Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя.
- Кононець, Н., Бояринова, І., Іщенко, І. (2024). Концептуальна модель формування готовності майбутніх освітніх менеджерів до організаційно-управлінської діяльності в умовах цифровізації. *Витоки педагогічної майстерності*, 34, 111-119.
- Листопад, О., Мардарова, І. (2022). Формування управлінської культури майбутніх педагогів дошкільної освіти. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*, 58, 89-101.
- Литвин, В. А. (2021). Сучасні аспекти організації неформальної освіти майбутніх педагогів. *Вісник післядипломної освіти*, 17 (46), 63-75.
- Негода, М. О., Кононець, Н. В. (2020). Тренінг як одна з ефективних форм проведення навчальних занять у вищій школі. В кн. *Збірник наукових статей магістрів*. Навчально-науковий інститут харчових технологій, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу (с. 237-241). Полтава: ПУЕТ.
- Нестуля, О. О., Нестуля, С. І., Кононець, Н. В. (2021). *Дидактика лідерства: сучасні погляди на формування лідерської компетентності здобувачів вищої освіти*: монографія. Полтава: ПУЕТ.
- Павленко, В. В. (2013). Проблемне навчання: становлення, сутність, перспективи. В кн. *Цілі та результати освітніх реформ: українсько-польський діалог*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (с. 126-134). Київ: Київ. ун-т Б. Грінченка.
- Borhan, Mohamad Termizi. (2014). Problem based learning (PBL) in teacher education: a review of the effect of pbl on pre-service teachers' knowledge and skills. *European Journal of Educational Sciences*, 1, 1, 76-87.
- Guerrero, J. A. A., Moreira, J. A. M., Zambrano, M. J. Z., Rivas, F. E. C., & Pilligua, M. L. B. (2021). Project-based learning and its contribution in virtual education. *International Research Journal of Management, IT and Social Sciences*, 9 (1), 10-18.
- Kononets, N. (2015). Experience in implementing resource-based learning in Agrarian College Of Management And Law Poltava State Agrarian Academy. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 16, 2, 12, 151-163.
- Kononets, N. V., & Nestulya, S. I. (2022). Project activity of students in the conditions of blended learning. *The 11th International scientific and practical conference "Science, innovations and education: problems and prospects"* (pp. 443-447). CPN Publishing Group, Tokyo, Japan.
- Leshchenko, M., Lavrysh, Yu., & Kononets, N. (2021). Framework for Assessment the Quality of Digital Learning Resources for Personalized Learning Intensification. *The New Educational Review*, 64, 2, 148-160.

References

- Antonova, O. Ye. (2015). Pedahohichni tekhnolohii ta yikh klasyfikatsiia yak naukova problema [Pedagogical technologies and their classification as a scientific problem]. In L. D. Berezivska (Ed.), *Suchasni tekhnolohii v osviti [Modern technologies in education]: nauk.-dopom. bibliohr. pokazhch.* (P. 1: Suchasni tekhnolohii navchannia, Is. 2, pp. 8-15). NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. Kyiv [in Ukrainian].
- Babakina, O. O., & Lytvyn, V. A. (2021). Formuvannia upravlinskoï kultury maibutnikh pedahohiv v osvitnomu sereдовyshchi zakladu vyshchoï osvity [Formation of the management culture of future teachers in the educational environment of a higher education institution]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni nauky [Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Luhansk. Pedagogical Sciences]*, 6 (344), 2, 5-18 [in Ukrainian].
- Borhan, Mohamad Termizi. (2014). Problem based learning (PBL) in teacher education: a review of the effect of pbl on pre-service teachers' knowledge and skills. *European Journal of Educational Sciences*, 1, 1, 76-87.
- Guerrero, J. A. A., Moreira, J. A. M., Zambrano, M. J. Z., Rivas, F. E. C., & Pilligua, M. L. B. (2021). Project-based learning and its contribution in virtual education. *International Research Journal of Management, IT and Social Sciences*, 9 (1), 10-18.
- Hrynova, M., Kononets, N., Zhdanova-Nedilko, O., & Pavlish, I. (2024). Suchasni napriamy realizatsii innovatsiinoho upravlinnia zakladamy osvity [Modern directions of implementing innovative management of educational institutions]. *Vytyky pedahohichnoi maisternosti [Origins of pedagogical skill]*, 33, 50-58 [in Ukrainian].
- Kononets, N. (2015). Experience in implementing resource-based learning in Agrarian College Of Management And Law Poltava State Agrarian Academy. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 16, 2, 12, 151-163.
- Kononets, N. V., & Nestulya, S. I. (2022). Project activity of students in the conditions of blended learning. *The 11th International scientific and practical conference "Science, innovations and education: problems and prospects"* (pp. 443-447). CPN Publishing Group, Tokyo, Japan.

- Kononets, N. (2024). Triada metodolohichnykh pidkhodiv «proiektnyi pidkhid-protsesnyi pidkhid-resursno-oriietovanyi pidkhid» u systemi pidhotovky maibutnikh menedzheriv [The triad of methodological approaches "project approach-process approach-resource-oriented approach" in the system of training future managers]. In N. M. Losieva (Ed.), *Rozvytok osvity v yevropeiskomu prostori: natsionalni vyklyky ta transnatsionalni perspektyvy* [Development of education in the European space: national challenges and transnational prospects]: materialy II mizhnar. nauk.-prakt. konf. (pp. 425-428). Nizhyn: NDU im. M. Hoholia [in Ukrainian].
- Kononets, N., Boiarynova, I., & Ishchenko, I. (2024). Kontseptualna model formuvannia hotovnosti maibutnikh osvitnikh menedzheriv do orhanizatsiino-upravlinskoi diialnosti v umovakh tsyfrovizatsii [Conceptual model of forming the readiness of future educational managers for organizational and managerial activities in the context of digitalization]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti* [Origins of pedagogical skill], 34, 111-119 [in Ukrainian].
- Leshchenko, M., Lavrysh, Yu., & Kononets, N. (2021). Framework for Assessment the Quality of Digital Learning Resources for Personalized Learning Intensification. *The New Educational Review*, 64, 2, 148-160.
- Lystopad, O., & Mardarova, I. (2022). Formuvannia upravlinskoi kultury maibutnikh pedahohiv doshkilnoi osvity [Formation of the management culture of future preschool teachers]. *Naukovyi visnyk Izmailskoho derzhavnogo humanitarnoho universytetu* [Scientific Bulletin of Izmail State Humanitarian University], 58, 89-101 [in Ukrainian].
- Lytvyn, V. A. (2021). Suchasni aspekty orhanizatsii neformalnoi osvity maibutnikh pedahohiv [Modern aspects of organizing informal education of future teachers]. *Visnyk pisladyplomnoi osvity* [Bulletin of Postgraduate Education], 17 (46), 63-75 [in Ukrainian].
- Nehoda, M. O., & Kononets, N. V. (2020). Treninh yak odna z efektyvnykh form provedennia navchalnykh zaniat u vyshchyi shkoli [Training as one of the effective forms of conducting educational classes in higher education]. In *Zbirnyk naukovykh statei mahistriv* [Collection of scientific articles of masters]. Navchalno-naukovyi instytut kharchovykh tekhnolohii, hotelno-restorannoho ta turystychnoho biznesu (pp. 237-241). Poltava: PUET [in Ukrainian].
- Nestulia, O. O., Nestulia, S. I., & Kononets, N. V. (2021). *Dydaktyka liderstva: suchasni pohliady na formuvannia liderskoi kompetentnosti здобувачів вищої освіти* [Didactics of leadership: modern views on the formation of leadership competence of higher education students]: monohrafiia. Poltava: PUET [in Ukrainian].
- Pavlenko, V. V. (2013). Problemne navchannia: stanovlennia, sutnist, perspektyvy [Problem-based learning: formation, essence, prospects]. In *Tsili ta rezultaty osvity reform: ukraïnsko-polskyi dialog* [Goals and results of educational reforms: Ukrainian-Polish dialogue]: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. (pp. 126-134). Kyiv: Kyiv. un-t B. Hrinchenka [in Ukrainian].
- Zlyvkov, V. L., & Lukomska, S. O. (2022). *Suchasni treninhovi tekhnolohii rozvytku osobystosti v osviti* [Modern training technologies for personal development in education]. Kyiv [in Ukrainian].

BOIARYNOVA I.

Detached structural unit «Professional pedagogical specialty college of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University», Hlukhiv, Ukraine

DIDACTIC TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF FORMING THE MANAGEMENT CULTURE OF TEACHERS IN VOCATIONAL COLLEGES

In the article, the author proves that didactic technologies are an integral part of the process of forming the managerial culture of teachers in professional colleges. They contribute to the development of strategic thinking, improving communicative interaction and improving organizational processes in educational institutions. In the context of reforming Ukrainian education, their use is necessary for training competent, flexible and effective teachers capable of managing the modern digitalized educational process.

The effectiveness of the process of forming the managerial culture of teachers in professional colleges is ensured by the following didactic technologies: problem-based learning technology, interactive learning technologies, project-based learning, simulation and role-playing games and digital didactic technologies.

The technology of problem-based learning in the process of forming the managerial culture of teachers in professional colleges involves building teacher training by considering problem situations.

Interactive learning technologies include, first of all, trainings, during which case methods, group discussions are used to form communicative and organizational skills of teachers, and also focus on the ability to work in a team and effectively manage the educational process.

Project learning is used to develop leadership qualities, responsibility, the ability to work in conditions of uncertainty; during such training, teachers are involved in the development and management of educational projects. Project learning technology is based on the principle of "learning through action" and involves the performance of real or close to reality tasks that contribute to the development of managerial, communicative and analytical skills.

Simulation and role-playing games involve modeling real managerial situations, contribute to the development of conflictology, negotiation, and decision-making skills.

Digital didactic technologies involve the use of online courses, webinars, LMS systems (Moodle, Google Classroom) to train teachers in management skills and allow for remote management of the educational process.

Expected results of the use of didactic technologies in the process of forming the management culture of teachers in professional colleges: increasing the level of management competence of teachers; improving communication and organizational skills; developing the ability to strategically plan the educational process; optimizing internal interaction in the team and with students; adapting teachers to digital tools for education management.

Key words: *management culture, teacher, professional college, didactic technology, problem-based learning technology, interactive technologies, project-based learning, simulation games, role-playing games, digital didactic technologies*

Стаття надійшла до редакції 20.02.2025 р.

УДК 378.011.3-051:379.8

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2025.35.330955](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2025.35.330955)

ДМИТРО БОЯРСЬКИЙ

ORCID: 0000-0002-8192-9430

Рокитненська гімназія з дошкільним структурним підрозділом виконавчого комітету
Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області

НАТАЛІЯ КОНОНЕЦ

ORCID: 0000-0002-4384-1198

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ДИДАКТИЧНА МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ

У статті автори презентують дидактичні умови підготовки майбутніх учителів до організації позашкільної роботи: формування у майбутніх учителів мотиваційно-ціннісного ставлення до позашкільної роботи; інтеграція теоретичної та практичної підготовки; використання інтерактивних і практико-орієнтованих методів навчання майбутніх учителів; розвиток рефлексивних навичок та самооцінки професійної діяльності; створення умов для самостійної творчої діяльності; використання міждисциплінарного підходу у процесі підготовки до позашкільної роботи; орієнтація майбутніх учителів на цифровізацію позашкільної роботи. Запропоновано дидактичну модель підготовки майбутніх учителів до організації позашкільної роботи, яку складають п'ять взаємопов'язаних компонентів: цільовий, змістовий, операційно-діяльнісний, контрольньо-рефлексивний та результативний компоненти.

Ключові слова: *майбутній учитель, школа, позашкільна робота, підготовка, дидактичні умови, дидактична модель*

Постановка проблеми. В умовах реформування української освіти педагог виконує не лише навчальну, а й виховну та розвиваючу функції. Сучасні діти потребують різнопланових форм навчання, де позашкільна діяльність стає важливим фактором розвитку особистості. Батьки та суспільство очікують від учителя ініціативності та вміння організовувати додаткову освітню діяльність з метою розвитку ключових компетентностей учнів. Не викликає сумніву той факт, що позашкільна діяльність сприяє формуванню громадянської, комунікативної, культурної та підприємницької компетентностей школярів, організація гуртків, екскурсій, проектної діяльності допомагає учням здобувати навички XXI століття (критичне мислення, креативність, співпраця).

Нині у педагогічних закладах вищої освіти традиційно акцент робиться на методиці викладання предметів, тоді як організація позашкільної роботи залишається поза увагою. Недостатня підготовка до позакласної роботи призводить до труднощів у молодих спеціалістів, що може знижувати їхню мотивацію та професійну ефективність. Практика засвідчує, що діти краще сприймають знання та виховні ідеї в неформальному середовищі (екскурсії, квести, волонтерські ініціативи), а позашкільна діяльність допомагає враховувати індивідуальні особливості учнів та розвивати їхні таланти. Відтак, майбутні педагоги мають бути готові працювати з різними форматами неформальної освіти, особливо, урахувавши сучасні виклики цифровізації освіти. Використання цифрових технологій у позашкільній освіті (онлайн-гуртки, веб-квести, інтерактивні навчальні платформи) вимагає нових підходів до підготовки вчителя. З огляду на це, важливим завданням є розробка та впровадження дидактичної